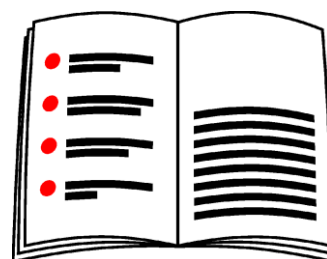

Riċerka dwar l-impatt tal-COVID-19 fuq persuni b'diżabilità

Dan il-fuljett jgħinek tifhem b'mod iżjed faċli u fil-qosor dak li hemm miktub fir-rapport ta' din ir-riċerka. Biex tkun taf eżatt x'hemm miktub fir-rapport sħiħ, tista' taqrah minn fuq il-link hawn taħt:

<https://www.crpd.org.mt/mt/servizzi/covid-19/>

Il-Fakultà għat-Tisħiħ tas-Socjetà ġewwa l-Università ta' Malta,

flimkien

mal-Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità, għamlu riċerka biex insiru nafu aktar dwar l-effetti tal-COVID-19 fuq persuni b'diżabilità.

Riċerka ssir biex insiru nafu iktar fuq xi ħaġa, u għalhekk nitkellmu ma' nies differenti biex insiru nafu aktar.

Għal din ir-riċerka, iltqajna u tkellimna ma' dawn il-persuni bejn Marzu u Settembru 2020:

- 5 persuni b'diżabilità
- 3 persuni li jieħdu ħsieb persuni b'diżabilità
- Persuna minn organizzazzjoni li mhix tal-Gvern
- 3 persuni li jaħdmu f'organizzazzjonijiet ta' persuni b'diżabilità

X'sirna nafu minn din ir-riċerka?

Minn din ir-riċerka sirna nafu li l-COVID-19 affettwat il-ħajja ta' persuni b'diżabilità b'modi differenti, fosthom:

- l-edukazzjoni ta' persuni b'diżabilità

- is-saħħa mentali
- l-effetti tar-regoli (restrizzjonijiet) biex ma jibqax jinxtered il-virus
- problemi fir-relazzjonijiet ma' tal-familja
- bir-regoli li ħarġu mill-Awtoritajiet tas-Saħħa u n-nuqqas ta' inklużjoni ta' persuni b'diżabilità
- bis-servizzi li ma komplewx jingħataw

L-educazzjoni ta' persuni b'diżabilità

Fiż-żmien meta ngħalqu l-iskejjel biex jitnaqqas it-tixrid tal-virus, kien hemm xi skejjel li kienu qegħdin jagħmlu lezzjonijiet fuq il-kompjuter.

Dawn il-lezzjonijiet però ma kinux addattati apposta għal persuni b'diżabilità, u għalhekk kienet iktar diffiċli għal ġenituri tagħhom u kellhom iktar stress.

Il-ġenituri pruvaw jgħinu kif setgħu. Xi wħud anke pruvaw jgħallmu lit-tfal tagħhom mid-dar stess, u din kienet tiswiehom ħafna flus.

Kif ħassewhom il-persuni b'diżabilità?

Kien hemm ħafna persuni b'diżabilità li ħasswehom iktar waħedhom waqt dan iż-żmien.

Kienet ħafna aktar diffiċli u ħassewhom ħafna aktar waħedhom dawk il-persuni b'diżabilità li huwa diffiċli għalihom li jagħmlu kuntatt u jikkellmu ma' ħaddieħor.

Ir-regoli maħruġa mill-Awtoritajiet tas-Saħħa

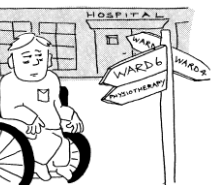
Persuni b'diżabilità

Ir-regoli jew restrizzjonijiet maħruġa mill-Awtoritajiet tas-Saħħa biex ma jibqax jinxtered il-virus affettwaw ukoll lil persuni b'diżabilità.

L-aktar li affettwat huma lil persuni b'diżabilità li jmorru jew kienu qegħdin fi sptarijiet, għax kienu qegħdin jibżgħu li jkunu jridu jibqgħu l-isptar bilfors minħabba r-regoli li kien hawn, u għalhekk xtaqu li jlestu u jtilqu mill-isptar kemm jista' jkun malajr.

Xi servizzi provduti lil persuni b'diżabilità wkoll waqfu u ma baqgħux jingħataw biex ma jibqax jinxtered il-virus.

Ħafna persuni b'diżabilità ppanikjaw u ċemplu lill-Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità biex jaraw għalfejn is-servizzi waqfu mingħajr ma huma kienu jafu minn qabel jew x'ser isir minflok.

Dan affettwa b'mod ħażin ħafna lil persuni b'diżabilità mentali u li f'din is-sitwazzjoni urew imġiba diffiċli.

Il-familja ta' persuni b'diżabilità

Ir-regoli biex ma jibqax jinxtred il-virus affettwaw ħafna wkoll lil familjari ta' persuni b'diżabilità, l-aktar il-ġenituri jew dawk li jieħdu ħsieb persuni b'diżabilità.

Il-familjari ta' persuni b'diżabilità mhux dejjem kienu jafu kif jistgħu jgħinu lil persuni b'diżabilità, speċjalment dawk li bdew juru mġiba diffiċli. Kien hemm ġenituri li kienu jċemplu biex jaraw kif l-aħjar jagħmlu biex jikkontrollaw l-imġiba diffiċli.

Din is-sitwazzjoni affettwat ukoll ix-xogħol tal-ġenituri, peress li kellhom jieħdu aktar ħsieb tat-tfal tagħhom b'diżabilità. Il-familjari kienu ġieli jhossuhom waħedhom u mingħajr għajnuna.

L-użu bilfors tal-maskri

L-użu bilfors tal-maskri kien diffiċli ħafna għal persuni fil-firxa wiesgħa ta' awtiżmu u anke persuni b'diżabilitajiet oħra.

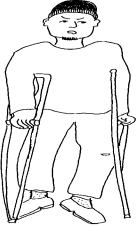
Ġieli kien hemm sitwazzjonijiet ta' mġiba diffiċli meta ma kienx spjegat għalfejn hemm bżonn li tintlibes il-maskra, jew riedu li jilbsuha bilfors.

Kienet diffiċli wkoll għal persuni b'nuqqas ta' smigħ biex jikkomunikaw ma' persuni oħra minħabba l-maskra.

Fl-ewwel xhur meta kien hawn il-COVID-19 ġewwa Malta, saru ħafna regoli mill-Awtoritajiet tas-Saħħa biex ma jibqax jinxtred il-virus.

Ħafna mill-persuni b'diżabilità li tkellimna magħhom qalu li għalkemm kien hemm bżonn li jsiru dawn ir-regoli, dawn ir-regoli ma tantx kienu tajbin għal persuni b'diżabilità.

Is-Servizzi

Kien żmien diffiċli ħafna wkoll għal familjari u l-persuni b'diżabilità meta ħafna mis-servizzi tas-saħħa li kienu jingħataw waqfu jew bdew jingħataw b'mod differenti ħafna.

Familjari u persuni b'diżabilità ħassewhom irrabjati li ma jistgħu jagħmlu xejn fis-sitwazzjoni u kienu inkwetati wkoll.

Peress li kien hemm xi servizzi li ġew imwaqqfa f'daqqa waħda, dan kien ta' periklu għal xi persuni b'diżabilità, meta dawn spiċċaw iduru fit-toroq mingħajr għajjnuna, u nstabu minn pulizija jew ambulanzi.

X'jista' jsir aħjar?

Wara li saret din ir-riċerka, dawn ta' hawn taħt huma affarijiet li jistgħu jsiru aħjar:

- Persuni b'diżabilità u familjari għandhom jingħataw għajjnuna psikoloġika.

- Hemm bżonn ukoll li l-familjari ta' persuni b'diżabilità jkunu jafu aktar u jkollhom tagħlim dwar kif iġibu ruħhom ma' persuni b'diżabilità bi mgħiba diffiċli.

- It-tagħlim minn fuq il-kompjuters għandu jkun aħjar u addattat mil-Learning Support Educator (LSE) għal persuni b'diżabilità.

- Persuni b'diżabilità jkunu aktar involuti f'laqgħat ma' negozji li jkunu ħa jnaqqsu l-ħaddiema li jaħdmu magħhom, u anke meta jkunu se jsiru regoli mill-Awtoritajiet tas-Saħħa.

- Dawn l-affarijiet imsemmija hawn fuq għandhom isiru u għandhom isiru riċerki oħra biex insiru nafu aktar.

Ir-regoli biex ma jibqax jinxtered il-virus affettwaw lil ħafna nies li jaħdmu ma' persuni b'diżabilità. Is-servizzi ma setgħux jingħataw kif kien qabel u dawk li jieħdu ħsieb persuni b'diżabilità kellhom jagħmlu dan ix-xogħol minflok.

Il-persuni b'diżabilità kienu dawk li l-aktar li ħassew l-effetti tar-regoli li saru biex ma jibqax jinxtered il-virus. Dan juri li persuni b'diżabilità ma tantx ingħataw importanza, u minflok ingħataw importanza affarijiet oħra.

Peress li ħafna jaraw lil persuni b'diżabilità bħala persuni 'vulnerabbli', dan jaffetta ħażin lil persuni b'diżabilità.

Biex nimxu 'l quddiem, hemm bżonn li l-politikanti u dawk li jippjanaw u jmexxu jkunu jafu aktar dwar persuni b'diżabilità u l-importanza tal-ħajja tagħhom, biex persuni b'diżabilità jingħataw aktar importanza meta jittieħdu d-deċiżjonijiet.